

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 238

van **TINNE ROMBOUTS**

datum: 9 januari 2020

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

*Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) - Kapbeleid en gevolgen
Instandhoudingsdoelstellingen (IHD) (2)*

In opvolging van mijn schriftelijke vraag nr. 114 van 22 november 2019 formuleer ik graag enkele bijkomende vragen.

In het antwoord van de minister lees ik: "De stapsgewijze aanpak, zoals opgenomen in het Natuurdecreet en het Vlaams Natura 2000-programma, is gekend bij de Europese Commissie. De meer gespreide aanpak van het kappen van bomen verandert hier niets aan."

De EU kijkt naar het eindresultaat in 2050 en om de 6 jaar rapporteert Vlaanderen aan de EU. 2050 is nog ver weg in een mensenleven, maar in het leven van een boom is dat veel minder lang. Om het uiteindelijke doel te bereiken en om de vooruitgang op te kunnen volgen, zijn er op administratief niveau ongetwijfeld tussentijdse doelen vastgelegd.

1. Gelieve een overzicht te geven van de vooropgestelde te bereiken tussendoelen vóór het aangepaste kapbeleid van ANB en ná het aangepaste kapbeleid.
2. Indien er geen tussentijdse doelen zijn vastgelegd, hoe waakt de minister/ANB dan erover dat de noodzakelijke vooruitgang wordt geboekt en dus vermeden wordt dat het merendeel van de te bereiken doelen wordt verschoven naar de laatste 5-10 jaar?
3. Als het spreiden van het kapvolume geen impact heeft op de afspraken met de Europese Commissie op het vlak van het bereiken van de tussendoelen en het einddoel, waarom werd er aanvankelijk dan zoveel gekapt op zo'n korte termijn? Wat was daar de motivering voor?
4. Wat zijn de voornaamste Europese natuurdoelen waarvoor de boskap wordt uitgevoerd? Per natuurdoel graag het procentueel aandeel t.o.v. de totale boskap voor IHD weergegeven, alsook het totale aantal ha noodzakelijke boskap voor IHD.
5.
 - a) Hoeveel hectare bos zal ANB enerzijds en de terreinbeherende verenigingen anderzijds kappen met het oog op het bereiken van de IHD? Graag een overzicht per jaar voor de eerste 10 jaar en vervolgens per 5 jaar tot 2050.
 - b) Indien die planning nog niet volledig uitgetekend is, wanneer wordt die dan wel gefinaliseerd? In dat geval gelieve een overzicht te geven van de wel reeds

bekende cijfers, een omschrijving van de nog te verwachten hoeveelheden en het verdere verloop van het planningsproces.

6. De bosdoelen leggen verder ook op om meer dan 23.000 ha extra bos toe te wijzen aan concrete gebieden buiten de Europese beschermingszones.

Hoeveel hectaren zijn reeds toegewezen en aan welke gebieden? Wat zijn de concrete plannen de komende jaren om aan deze doelstelling te voldoen? Graag een overzicht.

7. Hoeveel hectaren bos zijn er de afgelopen jaren gekapt buiten de Natura 2000-gebieden? Graag een overzicht per jaar en per provincie. Welke natuurdoelen lagen hiervoor aan de basis? Op welke parameters zijn die natuurdoelen gebaseerd?

ANTWOORD

op vraag nr. 238 van 9 januari 2020

van **TINNE ROMBOUTS**

1. Laat mij eerst toe om kappingen in bossen te kaderen. Er zijn verschillende vormen kappingen.

De eerste vorm van kappingen heeft te maken met het regulier bosbeheer waarbij er door het kappen van een boom of enkele bomen letterlijk ruimte wordt gegeven om andere bomen sneller te laten groeien of om toe te laten dat er voldoende licht op de bodem komt zodat de natuurlijke verjonging wordt gestimuleerd. Dit zijn standaard goede praktijken van duurzaam bosbeheer.

Er zijn ook kappingen met als doel de bosontwikkeling bij te sturen, waarbij het bos niet verdwijnt. Dit is zogenaamd omvormingsbeheer en heeft tot doel de ontwikkeling van het bos in de richting van het gewenste streefbeeld, namelijk bos met de kwaliteit van een Europees boshabitat, te versnellen. In een aantal gevallen gaat het ook om het versterken van diversiteit op het vlak van structuur in gelijkjarige bossen of het vergroten van de weerbaarheid van de bossen, onder meer tegen stormen, branden of aantasting door ziekten en plagen. Deze uitdagingen zullen toenemen met de verwachte wijzigingen in het klimaat.

De derde vorm van kappingen kadert in de omvorming van niet-habitatwaardige, veelal voormalige productiebossen naar een open Europees habitatype in kader van instandhouding of herstel van de biodiversiteit. In dit geval kan er sprake zijn van ontbossing, afhankelijk van het feit of de houtachtige vegetatie geheel en permanent dient te verdwijnen.

Belangrijk om weten dat de realisatie van de IHD leidt tot zowel een positieve bosbalans (over alle bostypes heen) als een aanzienlijke kwaliteitsverbetering van de Europees te beschermen bossen. Volledige realisatie van de IHD leidt namelijk tot een netto bosuitbreiding van minimaal 2.776 ha. De voorziene verbetering van de kwaliteit van de bossen (onder meer door omvorming) zorgt voor de ontwikkeling van Europees te beschermen boshabitats, die ecologisch waardevoller maar ook meer klimaatbestendig zijn. Belangrijk in deze is dat er een grote taakstelling is inzake bosomvorming. In het kader van het IHD-proces is duidelijk en logischerwijze gekozen voor het principe van zuinig ruimtegebruik. Als je Europees boshabitat wil creëren, is het logisch om eerst na te gaan of bestaande bossen kunnen omgevormd worden, in plaats van direct te kiezen voor bosuitbreiding wat een veel langere ontwikkeltijd zal vergen.

Wat de tussendoelen betreft wil ik eerst verduidelijken hoe deze bepaald worden. De einddatum voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) is inderdaad 2050. De tussendoelen worden vastgelegd in het Vlaams Natura 2000-programma, dat een zesjaarlijkse cyclus kent. Zodoende wordt gradueel, met tussenstappen, richting het einddoel gewerkt. Het tussendoel voor de lopende planperiode is vastgelegd in het huidige Vlaams Natura 2000-programma. De voorbereiding van het volgende Vlaams Natura 2000-programma, planperiode 2021-2026, loopt momenteel.

Het kappen van bomen, omvormingsbeheer en het ontwikkelen van open habitats vanuit actuele, niet-habitatwaardige bossen zijn maatregelen voor de realisatie van de IHD. De uitvoering van kappingen op het terrein dient echter steeds correct vergund en

onderbouwd te worden. Dit gebeurt bij voorkeur in een natuurbeheerplan. Indien dat er niet is, is steeds een kapmachtiging of eventueel een omgevingsvergunning voor het ontbossen vereist. Het reële tempo van uitvoering wordt dan ook bepaald door de eigenaars en beheerders van terreinen die in aanmerking komen voor en willen bijdragen aan de realisatie van IHD.

Het aangepast kapbeleid kan inhouden dat:

- er sneller ingezet wordt op bosuitbreiding i.f.v. IHD;
- bij eventuele kappingen of omvormingen deze meer geleidelijk en kleinschaliger zullen plaats vinden.

2. Als antwoord op vraag 1 schetste ik al de graduele realisatie van de doelen. De regeringsbeslissing van 23 april 2014 gaat uit van een gelijkmatige spreiding van de realisatie in de tijd. Zonder vooruit te lopen op het volgend Vlaams Natura 2000-programma, geef ik al mee dat de huidige voorbereidingen uitgaan van dezelfde aanpak.
3. Het is me niet duidelijk op basis van welke gegevens of vaststellingen u schrijft dat er 'zoveel gekapt' is 'op zo'n korte termijn'. De lopende kappingen in bossen gebeuren in het kader van goedgekeurde natuurbeheerplannen, kapmachtigingen, en al of niet via omgevingsvergunning voor het ontbossen. De motivering voor concrete kappingen is te vinden in die documenten.

Het onder vraag 1 beschreven proces van bosomvorming is een langdurig proces. In de loop van de volgende 30 jaar (richting 2050) zal in een gegeven bos soms meer dan eens een kapping dienen te gebeuren. Al deze kappingen moeten terdege gemotiveerd worden, rekening houdend met de bestaande ecologische waarde van het bos. Dit gebeurt bij voorkeur in het kader van een beheerplan en waar dit niet bestaat, via een specifiek onderbouwde kapmachtiging.

Graag wijs ik er op dat door deze in de tijd gespreide kappingen niet alleen de ecologische waarde toeneemt maar voor een deel ook de economische waarde van de bossen gevaloriseerd wordt. Dit is zeker van belang voor de vele private eigenaren van bossen in Vlaanderen, die zo mee de beleidsdoelen realiseren.

Een ontbossing om open vegetatie te creëren dient uiteraard grondig gemotiveerd te worden, in het bijzonder op basis van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen voor de gegeven speciale beschermingszone (d.i. Natura 2000-gebied). Uit efficiëntie oogpunt is het voordeliger deze maatregelen geconcentreerd in de tijd uit te voeren eerder dan deze over een lange periode te spreiden. Dat laatste leidt er immers toe dat men, om hetzelfde eindresultaat te behalen, meermaals op het terrein moet gaan en zodoende meer tijdelijke verstoring met zich meebrengt over een langere periode. Zowel ecologisch als op vlak van kosten voor aannemingswerken, inrichting en beheer is dit nadelig. In de praktijk dient daarom voortdurend gezocht naar het best passende evenwicht om op het terrein de doelen te realiseren. Dit vormt maatwerk voor elk gebied en wordt beschreven in de natuurbeheerplannen of, bij een projectmatige aanpak, in de vereiste vergunningen.

4. Deze vraag interpreteer ik als de vraag naar het kappen van bossen ten behoeve van de ontwikkeling van open habitats, niet ten behoeve van de omvorming van bestaand bos naar habitatbos. Op basis van de momenteel beschikbare informatie en ramingen zou voor de volledige realisatie in 2050 van alle open Europese natuurdoelen een ontbossing van 3.745 ha nodig zijn, waarvan 25% voor droge heide, 25% voor landduinen, 10% voor natte heide, telkens 7% voor voedselrijke ruigtes en voor glanshaverhooiland en 26% voor overige habitats en voor verbeteren van het leefgebied van soorten.
Volgens diezelfde raming volgt bij volledige realisatie van de IHD een positieve bosbalans van 2.776 ha. Deze netto balans omvat het verdwijnen van niet-

habitatwaardige bossen (wegens omvorming naar open habitats) en bosuitbreiding met het nieuwe, Europees te beschermen bossen.

Deze cijfers zijn gebaseerd op de natuurstreefbeeld en de terreinen van overheden en erkende terreinbeherende verenigingen die reeds een passend beheer hebben, aangevuld met een raming van de oppervlakte van de nog te lokaliseren ontbossingen in functie van open habitats. Een deel van deze ontbossing is al gerealiseerd, onder meer in het kader van goedgekeurde projecten zoals LIFE-projecten en natuurinrichtingsprojecten.

Deze oppervlakte is het gevolg van de principes van zuinig ruimtegebruik en doelmatigheid. Een Europees habitatype kan pas kwaliteitsvol en duurzaam in stand worden gehouden als dit een minimale aaneengesloten oppervlakte heeft. Zo kan de ontbossing van 1 ha bos een groot verschil maken om een open Europees habitatype duurzaam in stand te kunnen houden. Bovendien vermijdt deze aanpak dat terreinen moeten aangesneden worden die actueel niet in natuur- of bosgebruik zijn en waarbij de kost en de slaagkansen voor een geslaagde omvorming naar open habitatypes doorgaans hoger zijn.

5. Deze planning wordt, zoals al beschreven onder vraag 1, opgemaakt in het Vlaams Natura 2000-programma, als beleidsmatig kader, en in de natuurbeheerplannen, als kader voor de uitvoering op terrein. Eventuele ad hoc aanvragen voor kapmachtigingen of vergunningen worden beoordeeld rekening houdende met deze kaders. Onderstaande voorlopige cijfers zijn gebaseerd op dezelfde gegevens als vermeld onder vraag 4.

Beheerder	Oppervlakte ontbossing (ha)
Agentschap voor Natuur en Bos	1.832
Terreinbeherende verenigingen	878
Openbaar bestuur	446
Overige beheerders	14
Nog te lokaliseren (raming)	575
Totaal	3.745

6. Vooreerst wil ik het genoemde cijfer preciseren. Volgens de regeringsbeslissing van 23 april 2014 moeten 22.477 ha boshabitats en 122 ha graslandhabitats gerealiseerd worden buiten SBZ, naast 4.000 à 7.000 ha extra leefgebied voor ruimtebehoevende soorten. Het gaat hierbij om extra boshabitats. Deze worden in belangrijke mate gerealiseerd door bosomvorming (zie antwoord op vraag 1), en daarnaast door bosuitbreiding. Op dit moment zijn nog geen oppervlaktes toegewezen aan concrete gebieden.
7. Tot 2017 hield het ANB de gegevens omtrent de ontbossingen bij in een ACCESS-databank. Dergelijke databank bevat geen geo-gerefeerde data, wat betekent dat het ANB wel weet op welke kadastrale percelen er is ontbost, maar dat deze gegevens niet op kaart kunnen weergegeven worden. Daardoor is het ook niet mogelijk om de doorsnede te maken (overlay) van de ontbossingen met de Natura 2000-gebieden. Vanaf het jaar 2018 worden data wel in een geogerefeerde databank bijgehouden. Het gevraagde overzicht is voor de periode 2018-2019 weergegeven in bijlage 1.

BIJLAGE

Oppervlakte vergunde ontbossingen buiten SBZ in m² (2018-2019)